

ELS REFERENTS EXTERIORS DE CATALUNYA

Flandes i Escòcia: miralls o miratges?

Els experts alerten que els processos nacionals d'altres països no són extrapolables a Catalunya

Reportatge

JOAN ESCULIES
BARCELONA

Des del moment de la seva aparició com a moviment polític, el nacionalisme català ha buscat establir paral·lelismes i emmirallar-se en moviments nacionals estrangers. Des de finals del segle XIX fins a l'actualitat, es poden resseguir els diferents models escollits. S'hi compten exemples tan diversos com Creta, Finlàndia, el dualisme austro-hongarès, Noruega, Cuba, Irlanda, Sèrbia, el Quebec i Kosovo, entre molts d'altres. ¿Però què n'extreu el sobiranesme català dels paral·lelismes? ¿Quins models exteriors són més homologables a Catalunya?

Segons el catedràtic d'història contemporània de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), Enric Ucelay-Da Cal, la recerca d'aquests miralls exteriors prova "primer, cara enfora, de resumir el ventall d'opcions existents en un context internacional determinat, i, segon, cara endins, de servir com un mitjà per distingir-se d'altres sectors rivals". Per la seva banda, Ivan Serrano, investigador postdoctoral de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), expert en el procés sobiranista escocès, apunta que "els miralls sovint acaben en miratge perquè cada cas és particular, i quan es comprova que una via no funciona en un altre lloc, el mal resultat deriva en estupefacció". En l'actualitat, els moviments nacionals flamenc i escocès són els models més vius en l'imaginari sobiranista català. El seu ressò, però, té diferent intensitat i l'atenció que el nacionalisme català els ha prestat al llarg del segle XX tampoc no ha estat la mateixa.

Flandes, model lingüístic

Durant la Primera Guerra Mundial, Bèlgica va ser un dels grans referents del separatisme català, "com a petita nació oprimida per l'Imperi Alemany", sense entrar a distingir entre flamencs i valons. L'interès en el moviment flamenc no va prendre cos fins a l'any 1932, en el marc del debat sobre l'articulat de l'Estatut de Núria a les Corts espanyoles. L'Estatut establia el català com a única llengua oficial i els polítics catalans, Martí Esteve i Antoni Rovira i Virgili entre ells, van usar d'exemple el camí cap a l'unilingüisme del neerlandès a Flandes i del francès a Valònia, en el si de Bèlgica, per justificar aquesta posició. Les Corts, però, van determinar la cooficialitat del català i el castellà. A partir d'aleshores, el mirall

flamenc va caure en desús. D'una banda perquè es va estendre la imatge, justificada només en part, del col·laboracionisme d'un segment de flamenquistes amb els nazis durant la Segona Guerra Mundial. De l'altra, perquè fins que als anys seixanta del segle XX no van començar a canviar els papers, Flandes constituïa la regió pobra de Bèlgica. Durant els anys vuitanta i noranta, Flandes va tornar al primer pla esporàdicament quan des del nacionalisme català es posava com a exemple de regió defensora de la llengua pròpia. El mirall flamenc no va posar-se de nou damunt la taula fins al juny del 2010 arran de la victòria a Flandes de la Nova Aliança Flamenca en les eleccions belgues -un partit republicà de centredreta partidari d'una Flandes independent.

Escòcia, model de dret a decidir

L'interès del nacionalisme català pel model escocès és més recent que en el cas flamenc. A Escòcia, el nacionalisme no va guanyar popularitat fins als anys seixanta del segle XX, arran del declivi de l'Imperi Britànic, en què Escòcia havia participat i se n'havia beneficiat. Des d'aleshores, el partit de centreesquerra Partit Nacional Escocès, l'SNP, va experimentar un creixement lent. L'interès per recobrar un Parlament propi, perdut arran del tractat d'unió amb Anglaterra del 1707, i una intensa campanya en favor de la Devolution (la recuperació de les competències històriques), van permetre a Escòcia recuperar el seu Parlament autònom l'any 1998. Arran de les eleccions escoceses del 2007, l'SNP va governar en minoria i va presentar un manifest per celebrar un referèndum el 2010 per aconseguir més quotes d'autogovern. Sense possibilitats de convocar-lo per la falta de suports parlamentaris, la convocatòria va formar part de la campanya electoral que va dur l'SNP a la majoria absoluta actual en les eleccions del maig del 2011. En paral·lel, a Catalunya, a partir del setembre del 2009 i, sobretot durant el 2010, va tenir lloc l'onada de consultes populars sobre la independència. Va ser en aquest període que el sobiranesme català va començar a establir

Referents
Des de la seva aparició el nacionalisme català ha buscat miralls exteriors

Identitat
El referent flamenc, de base més ètnicista, ha perdut pes a Catalunya

Democràcia
L'argument de radicalitat democràtica fa més homologable el cas escocès

DOS PROCESSOS ANTAGÒNICS

01. El primer ministre escocès, Alex Salmond, planteja el procés en termes democràtics i de benestar. REUTERS 02. L'independentisme flamenc té un alt component identitari i ètnicista. REUTERS

comparacions amb Escòcia, reforçades per l'anunci recent de la convocatòria del referèndum del 2014.

Ucelay-Da Cal i Serrano coincideixen a assenyalar que "el mirall flamenc és més complex i té menys ressò entre el nacionalisme català que l'escocès". Els factors que apunten són l'associació del moviment flamenc amb un nacionalisme més ètnicista, que no pas l'escocès, de caràcter més cívic, la complexitat governamental de Bèlgica i la qüestió irresolta de Brussel·les enmig. Són elements que dibuixen un mirall escocès més nítid. —

L'apunt

Francesc Macià o el Guillem d'Orange de Catalunya

L'any 1932, Ramon Fabregat, exmembre d'Estat Català i militant del Bloc Obrer Camperol, va contribuir al debat entorn del mirall flamenc amb l'obra *Flandes, la Catalunya del Nord*, que establia paral·lelismes històrics entre ambdues nacions sense estat propi. L'exmacianista comparava la poca implicació dels flamencs en la primera expedició fracassada de Guillem I d'Orange, el 1568, per alliberar els Països Baixos del domini espanyol, amb l'actitud passiva dels catalans davant dels Fets de Prats de Molló, l'intent frustrat d'invasió impulsat per Francesc Macià per alliberar Catalunya, llavors ocupada i dominada per la dictadura de Primo de Rivera.

